

19. 10. 2023

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vyživovací povinnost mezi rozvedenými manželi

Stejně jako v případě uzavření manželství se i s rozvodem pojí vznik a zánik práv a povinností manželů. Jedním z těchto nově vzniklých může být výživné rozvedeného manžela upravené v § 760 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“). Institut výživného mezi rozvedenými manželi je jedním z těch spíše opomíjených typů vyživovacích povinností, dalšími jsou například výživné na nastávající neprovdanou matku, výživné dětí vůči rodičům a v neposlední řadě nejčastější vyživovací povinnost rodičů vůči dětem.

§ 760 NOZ zaručuje, že pokud se jeden z rozvedených manželů není schopen sám živit a tato jeho neschopnost má původ v manželství, vzniká jeho bývalému manželi vůči němu v přiměřeném rozsahu vyživovací povinnost. Vždy však platí, že rozvedení manželé by primárně měli být schopni se živit sami a k vyživovací povinnosti rozvedeného manžela by mělo docházet pouze ve výjimečných případech.

Podmínky vzniku nároku na výživné

Jak jsme již uvedli výše, základními podmínkami vzniku nároku na výživné rozvedeného manžela je, že oprávněný rozvedený manžel **není schopen se sám živit** a tato **neschopnost má původ v manželství** nebo s ním souvisí.

Institut výživného mezi rozvedenými manželi pak nebude dopadat na situace, kdy je rozvedený manžel výdělečně činný a je tak schopen uspokojovat své životní potřeby. Výdělečná činnost však není jediným měřítkem. Nárok na výživné nevznikne ani za předpokladu, že oprávněný žádné příjmy z výdělečné činnosti nemá, nýbrž disponuje takovým majetkem, který mu schopnost se sám živit zaručuje. Soud by však měl vždy zohlednit majetkové poměry nejen manžela navrhujičího přiznání výživného, ale i manžela druhého, neboť, jak stanovuje § 760 (1) NOZ, vyživovací povinnost lze povinnému manželi přiznat pouze v případě, lze-li to po něm spravedlivě požadovat, což jde ruku v ruce i s dobrými mravy^[1].

Co se týče podmínky, že tato neschopnost má původ v manželství nebo s ním souvisí, typickým příkladem je ztráta profesní kvalifikace vyvolaná péčí o nezletilé dítě (či dítě vyžadující jinou stálou péči) a celkový chod domácnosti, zatímco o finanční zajištění rodiny se stará druhý z manželů.

Výživné rozvedenému manželi nebude přiznáno za situace, kdy neschopnost se živit souvisí s jeho porozvodovým jednáním či skutečností, která nastala až po rozvodu. Výjimkou zde mohou být situace, kdy rozvedený manžel krátce po rozvodu vážně onemocní, posouzení je však vždy na úvaze soudu^[2].

Faktory ovlivňující přiznání a výši výživného

Na přiznání výživného rozvedenému manželi a jeho výši má vliv hned několik faktorů, zejména věk a zdravotní stav rozvedeného manžela v době rozvodu nebo v době skončení péče o společné dítě. Soud při rozhodování rovněž přihlíží k tomu, jak dlouho rozvedené manželství trvalo a jak dlouho již je rozvedeno. Zároveň bere v potaz^[3]:

- a. že si rozvedený manžel neopatřil přiměřené zaměstnání, přestože mu v tom nebránila závažná překážka; závažnými překážkami by zde mohly být např. nutnost osobně pečovat o dítě, nebo právě věk a zdravotní stav;
- b. zda si rozvedený manžel mohl výživu zajistit řádným hospodařením s vlastním majetkem; toto kritérium směřuje na situace, kdy si manžel neschopnost sám se živit přivodil vlastním neuváženým nakládáním s majetkem;
- c. zda se rozvedený manžel podílel za trvání manželství na péči o rodinnou domácnost; zde zákonodárce míří zejména na princip zásluhovosti nejen oprávněného, ale i povinného manžela;
- d. zda se rozvedený manžel nedopustil vůči bývalému manželce nebo osobě mu blízké činu povahy trestného činu; zde zákon nevyžaduje, aby byl rozvedený manžel za takový trestný čin odsouzen, postačí jen, že by takové jednání bylo jako trestný čin posouzeno, pravomocné odsouzení pak již zakládá zcela objektivní důvod pro zamítnutí návrhu na výživné;
- e. zda je dán jiný obdobně závažný důvod; tím může být např. zneužívání návykových látek, marnotratnost, gamblerství, patologická nepracovitost apod.

Způsob plnění vyživovací povinnosti

Právní úprava nestanovuje způsob plnění vyživovací povinnosti. Výživné tak může být plněno buď formou peněžitých částek, nebo formou naturálií jako např. osobní péčí o oprávněnou osobu, poskytováním jídla, bydlení, oblečení či formou jiných služeb. Nejčastěji je však výživné mezi rozvedenými manželi poskytováno formou pravidelných měsíčních peněžitých částek.

Kromě pravidelných plnění si rozvedení manželé mohou výživné sjednat i ve formě odbytného, kdy jde o jednorázové plnění, kterým právo rozvedeného manžela na výživné zaniká.

Dohoda nebo soud

Jako ideální se jeví, pokud jsou manželé schopni se na výživném a jeho výši dohodnout[4]. Dohodu mohou bývalí manželé uzavřít kdykoli, a to i za trvání manželství, jak bylo deklarováno Nejvyšším soudem v rozsudku ze dne 4. 5. 2004, sp. zn. 30 Cdo 135/04 („Dohodu o výživném pro rozvedeného manžela lze uzavřít i před tím, než je manželství pravomocně rozvedeno.“)[5]. Zákon pro dohodu o výživném nestanovuje žádné formální ani obsahové náležitosti, a přestože se to jeví jako vhodné, není vyžadováno ani její schválení ze strany soudu. Platná by však nebyla dohoda značně znevýhodňující oprávněného manžela, nebo dohoda, kterou by se jeden z manželů nároku na výživné vzdával[6].

Výše zmíněný postup formou dohody je však v praxi spíše ojedinělý. Stejně jako je většina rozvodů sporných, spornou bývá často právě i otázka výživného mezi rozvedenými manželi. Řízení o výživném se zahajuje vždy na návrh, nejčastěji současně s návrhem na rozvod manželství. Zde je pak na úvaze soudu[7], zda výživné vůbec přizná a případně v jaké výši.

Sankční výživné

Sankční výživné může být přiznáno v případě manžela, který rozvrat manželství převážně nezapříčinil nebo s rozvodem nesouhlasil a kterému byla rozvodem způsobena závažná újma[8]. Závažná újma může být osobního i majetkového charakteru. Za uvedených okolností může tento manžel soudu navrhnout, aby stanovil vyživovací povinnost rozvedeného manžela až **v takovém**

rozsahu, který zajistí, aby rozvedení manželé měli v zásadě stejnou životní úroveň. Právo na stejnou životní úroveň rozvedeného manžela trvá jen po dobu přiměřenou, nejdéle však tři roky od rozvodu.

Uvedené platí pouze za předpokladu, že se bývalý manžel vůči druhému manželovi nedopustil žádného jednání, jež by naplňovalo znaky domácího násilí[9].

Rozdíl oproti výživnému mezi sezdanými manželi

Zatímco rozsah výživného mezi sezdanými manželi stanovuje občanský zákoník v § 697 tak, aby měli oba z manželů zajištěnou zásadně stejnou hmotnou a kulturní úroveň, rozsah výživného mezi rozvedenými manželi je v § 760 NOZ vymezen jako „v přiměřeném rozsahu“. Rozvedený manžel má tedy nárok na výživné pouze ve výši nezbytných potřeb, nelze totiž spravedlivě požadovat, aby z právního hlediska již sobě si cizí osoby měli nárok na výživné ve stejné výši, jako z právního hlediska si osoby blízké.

Zánik vyživovací povinnosti

Vyživovací povinnost vůči rozvedenému manželi trvá po dobu, na které se manželé dohodnou, nebo kterou stanoví soud.

Zvláštní důvod zániku této povinnosti však zakládá § 763 NOZ, který deklaruje, že pokud oprávněný rozvedený manžel uzavře nové manželství, či vstoupí do registrovaného partnerství, jeho právo na výživné zanikne. Takový manžel se totiž považuje za osobu, která již podporu v podobě výživného od svého rozvedeného manžela nepotřebuje. Dané potvrzuje i již zmíněný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2004, sp. zn. 30 Cdo 135/04[10], kde soud deklaroval, že právo na výživné po rozvodu má pouze rozvedený manžel a nikoli bývalý manžel, který po rozvodu uzavřel manželství nové. V novodobé praxi[11] tak často nastávají situace, kdy je tento institut zneužíván - oprávněný manžel mnohdy totiž již žije s jinou osobou, aniž by s ní vstoupil do manželského svazku či registrovaného partnerství. Otázkou tedy zůstává, zda dané ustanovení tak, jak je v současné době formulováno, je pro dnešní dobu dostačující. V posledních letech totiž narůstá trend nesezdaných párů a § 763 NOZ může mít na vyživovací povinnost mezi rozvedenými manželi poměrně negativní dopad.

NAŠE DOPORUČENÍ

Závěrem můžeme pouze doporučit, aby manželé, kteří spolu již nežijí, a tedy netvoří společnou domácnost, zbytečně neodkládali další kroky vedoucí k formálnímu ukončení manželství. Setrvání v takovém manželském svazku může být do budoucna překážkou nejen pro přiznání spravedlivě požadovaného výživného, ale zároveň i pro nepřiznání výživného požadovaného nespravedlivě. Čím déle totiž manželé právní kroky odkládají, přestože po faktické stránce manželský pár již netvoří, je dokazování rozhodných skutečností náročnější.

Mgr. Ivana Šilhánková,
advokátka

Simona Švarcová,
právní asistentka

LAWYA

[LAWYA, advokátní kancelář s.r.o.](#)

Sídlo:

Tučapy 240
683 01, Tučapy

Kontaktní adresa:

Březinova 746/29
616 00, Brno

tel.: +420 543 216 310

e-mail: info@lawya.cz

[1] § 2 odst. 3 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

[2] Šmíd Ondřej, Výživné, Leges, 01.01.2019 [cit. 01.09.2023] Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS® 8.1, Předpoklady pro vznik nároku na výživné mezi rozvedenými manžely, Souvisí s částí: § 760, Autor: Šmíd Ondřej, Nakladatelství: Leges, Název knihy: Výživné, Datum vydání: 1. 1. 2019

[3] § 760 odst. 2 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

[4] § 761 odst.1 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

[5] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2004, sp. zn. 30 Cdo 135/2004

[6] Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 19/2007.

[7] § 761 odst. 2 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

[8] § 762 odst. 1 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

[9] § 762 odst. 2 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

[10] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2004, sp. zn. 30 Cdo 135/2004.

[11] Findejs, S., Juřátková, P., Zuklínová, M. a kol. Občanský zákoník - Komentář s judikaturou - Svazek VI - Manželství (§ 655-770). CODEXIS publishing, 2018, § 763.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)